

Anadolu'nun oyuncak bebek kültürünü derledi

Ruhiye Kayra (82) öğretmenlik ve turist rehberliği yaparken gezdiği Anadolu şehirlerindeki oyuncak bebek kültürünü derledi. Emekli olduktan sonra yerleştiği İzmir'in bir köyünde kadınlara oyuncak bebek ve lavanta kesesi yapmayı öğretene Kayra, iki yıldır da huzur evindeki hobi odasında çalışmalarını sürdürüyor. Kayra, Anadolu insanının yaşadığı coğrafyaya göre farklılık gösteren elbiselerinin küçük ölçekli bir örneğini oyuncak bebeklere giydirdiğini belirtiyor. İstanbul'da doğan Ruhiye Kayra, 14 yıl farklı şehirlerde İngilizce öğretmenliği yapmış. Gezdiği her yörenin kültürünü, giyim kuşamlarını incelemiştir. İstanbul'da otururken evinde çıkan yangında bütün kitapları, doktora tezi ve eşyaları yanan Ruhiye Kayra, bunun üzerine İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı Çamlık Köyü'ne yerleşmiş.

Burada turist rehberliği yapmaya başlayan Kayra, bu vesileyle 6 şehir dışında Türkiye'nin tamamını gezme imkanı bulmuş. Yurt dışında birçok ülkeye giden Kayra, Türkiye'de turistlere sunulabilecek hediyelik eşyanın yetersiz olduğunu görünce kolları sıvamış. Yerleştiği köyde kadınlara oyuncak bebek ve lavanta keseleri yapmayı öğretene Kayra, üretilen hediyeliklerle köydeki kadınların para kazanmasını da sağlamış.

Ruhiye Kayra, oyuncak bebek yapmaya nasıl başladığını, "Lavanta keselerine baş ekledim lavanta hanım oldu. Sonra da birçok bölgemize has oyuncak bebekler yapmaya başladım." sözleriyle anlatıyor.

Çeşitli platformlarda oyuncak bebek kültürü ile ilgili seminerler de veren Ruhiye Kayra, 2 yıldır çalışmalarını Ankara'daki bir huzur evinin hobi odasında devam ettiriyor. Ankara, Trabzon, Çanakkale, Muğla, Kütahya, Siirt, Tokat gibi şehirlerin oyuncak bebek kültürünü derleyip, atölyesinde uygulayan Kayra, ilerleyen yaşına rağmen gezilerini sürdürüyor. Kayra, şöyle konuşuyor: "Köylere gidip, sandıklarındaki geleneksel elbiselerini görmek istediğimi söylüyorum. Yaptıklarımın fotoğraflarını gösteriyorum. İsterlerse kadınlar kıyafetleri giyiyorlar. Fotoğraflarını çekiyorum. Nasıl bağladıklarını, neyin üzerine neyi giydiklerini öğreniyorum."

Giyim kuşamı farklılıklarında coğrafyanın önemli etkisi olduğunu belirten Kayra, şu bilgileri veriyor: "Ankara seğmenlerinin çorapları tiftiktir. Eskiden tiftik keçisinin kılından çok güzel çoraplar yapılırdı. Seğmenin ayrıca gömleği, cepkeni, camedanı, belinde kütüklüğü, gümüş sallaması vardır. Karadenizli Fadime'nin ayağında yün çorap. Rutubetli bir yerde yaşıyor. Çorabın üzerinde çarık var. Üstünde işleme yok. Çünkü; Fadime'nin işi çok, işlemeye vakti yok. Belindeki peştamalına çocuğunu koyar, yüzünü siler, bir şey toplamışsa koyar. Diğer önlük türlerinden daha büyüktür. Tokat bebeğinin önlüğü dar ve

süslü. Semah yaptığında açılır ve hoş bir görsellik oluşturur. Anadolu kadınlarının üst kıyafetleri bellerine kadar açılabilir. Bebeklerini kolayca emzirmelerini sağlayacak şekilde tasarlanmış. Kesimleri çok pratik. Hiç kumaş ziyan olmaz. Süslemeleri, kumaşları farklı."

Gezdiği şehirlerde öncelikle giyim, kuşam kültürünü incelediğini dile getiren Kayra, "Anadolu'da insanının giyimleri çok pratik ve sağlıklı. Pamuklu, yün giyiyorlar. Giyilen her şeyin bir işlevi var. Başlığında kekik gibi güzel kokan çiçekler taşıyor. Boynunda karanfilden kolye var. Ana kokusu diye çemen tohumundan bir kolye var. Kadınlar doğum yaptığında takıyor. Anne bir işe gidecekse bebeğe bakacak kişi bu kolyeyi takıyor. Dolayısıyla bebek bu koku sayesinde annesinden ayrılmadığını sanıyor." diyor.

Rehberlik yaptığı yıllarda turistlere ülkeyi tanıttıktan sonra en sonunda el sanatlarını anlattığını ifade eden Kayra, "Turistlerden ve turistik pazarlardan çok şey öğrendim. British Museum'a gittiğimde altında bin metrekare alanda dünyanın hediyelik eşyasını sattıklarını gördüm. O oranda da müzelerine yeni eserler kazandırıyorlar. Bizim müzelerimiz bir şey satamıyor, satsa da Türk kadının ürettiği bir şey yok." diye konuştu.

(CİHAN)

2014-10-23

Muhabir: ÜNAL LİVANELİ